

Nr 14

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i skollagen (1962: 319), m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

INGVAR CARLSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en viss utvidgning av kommuns skyldighet att utge ersättning för barn som går i annan kommuns grundskola.

I propositionen föreslås vidare att kommunfullmäktige resp. lands-ting får rätt att ge bestämmelser om ordningen för bl. a. anställning av biträdespersonal.

Förslag till**Lag om ändring i skollagen (1962: 319)**

Härigenom förordnas att 46 § 1 mom. skollagen (1962: 319) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

46 §

1 mom. Har kommun på grund av föreskrift i 44 eller 45 § för undervisning mottagit elev, som ej är kyrkobokförd inom kommunen eller, såvitt avser elev i grundskolan, ej vistas där under förhållanden som i 43 § sägs, är kommunen berättigad till ersättning för kostnaderna för undervisningen.

Ersättningen skall utgivas av den kommun, inom vilken eleven är kyrkobokförd; dock skall, om elev som mottagits i grundskola vistas i annan kommun under förhållanden som i 43 § sägs, denna kommun svara för ersättningen.

Föreslagen lydelse

1 mom. Har kommun på grund av föreskrift i 44 eller 45 § för undervisning mottagit elev, som ej är kyrkobokförd inom kommunen eller, såvitt avser elev i grundskolan, ej vistas där under förhållanden som i 43 § *andra stycket a) eller b)* sägs, är kommunen berättigad till ersättning för kostnaderna för undervisningen.

Ersättningen skall utgivas av den kommun, inom vilken eleven är kyrkobokförd; dock skall, om elev som mottagits i grundskola vistas i annan kommun under förhållanden som i 43 § *andra stycket a) eller b)* sägs, denna kommun svara för ersättningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

**Utdrag av protokollet över utbildningsärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet
på Stockholms slott den 18 februari 1972.**

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Carlsson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i reglerna för interkommunal ersättning inom grundskolan, m. m.*, och anför.

Inledning

Svenska kommunförbundet har i skrivelse den 26 mars 1971 föreslagit att skollagens regler om interkommunal ersättning ändras. Efter remiss har yttranden över skrivelsen avgetts av riksrevisionsverket och skolöverstyrelsen.

Gällande bestämmelser

I 46 § 1 mom. skollagen (1962: 319) anges de fall då en kommun är skyldig att till annan kommun utge ersättning för barns skolgång. Har kommun på grund av föreskrift i skollagen för undervisning mottagit elev, som inte är kyrkobokförd i kommunen, är kommunen berättigad till ersättning för undervisningskostnaderna. Ersättningen skall utges av den kommun, i vilken eleven är kyrkobokförd (hemkommunen). Vissa undantag gäller emellertid från regeln att elevs hemkommun skall utge ersättning för elevens undervisningskostnader i vistelsekommunen. Undantagen — dessa gäller elev i grundskolan som vistas i kommunen under sådana förhållanden att eleven skall anses tillhöra elevområdet — regleras i 43 § andra stycket a)—d) skollagen. Bestämmelserna innebär att vistelsekommunen inte är berättigad till ersättning för undervisningskostnaderna i de fall kommunen som elev i grundskolan mottagit barn, som skall kyrkobokföras i kommunen men ej hunnit kyrkobokföras där (punkten a), eller som inte är kyrkobokfört eller saknar stadigvarande vistelseort (punkten b), eller som är intaget på barnhem eller liknande anstalt inom kommunen eller inackorderats eller eljest för längre tid vistas i enskilt hem i kommunen (punkten c),

eller som eljest med hänsyn till barnets bästa av särskilda skäl mottagits för undervisning (punkten d).

Svenska kommunförbundets skrivelse

Svenska kommunförbundet har föreslagit en utvidgning av rätten till interkommunal ersättning för kommun som i sin grundskola mottar barn som ej är kyrkobokförda i kommunen. Enligt förslaget skall kommun få interkommunal ersättning i följande fall där sådan ersättning f. n. inte utgår, nämligen dels för barn som är intaget på barnhem eller liknande anstalt i kommunen eller inackorderats eller eljest för längre tid vistas i enskilt hem i kommunen, dels för barn som eljest med hänsyn till barnets bästa på grund av särskilda skäl mottas för undervisning. Kommunförbundet framhåller, att denna fråga utgör ett ofta återkommande irritationsmoment mellan kommunerna. De kommunala kostnaderna för skolväsendet är i dag av en sådan omfattning, att utgifterna för dessa elever för den enskilda kommunen kan vara besvärande. De administrativa svårigheterna att beräkna och debitera ersättningskostnaderna blir till följd av det nuvarande schablonberäkningssystemet också mycket små. Kommunförbundet finner därför skäl tala för att den hittillsvarande inställningen i ersättningsfrågan bör omprövas. Kommunförbundet framhåller, att den föreslagna ändringen inte avser barn, som genom barnavårdsmyndigheternas medverkan placerats som fosterbarn i enskilt hem, då dessa barn enligt huvudregeln för kyrkobokföringen skall kyrkobokföras i vistelsekommunen. Därigenom kommer de automatiskt att även tillhöra vederbörande elevområde, varför vistelsekommunen är skyldig att svara för undervisningskostnaderna. Kommunförbundet betonar samtidigt, att vistelsekommunens skyldighet enligt skollagen att ta emot barn i grundskolan skall kvarstå.

Remissyttrandena

Riksrevisionsverket finner inte att skäl framkommit, som motiverar en omprövning av riksdagens tidigare beslut i frågan om interkommunal ersättning. De kostnader som de aktuella elevgrupperna åsamkar vistelsekommunerna synes såvitt kan bedömas vara av underordnad betydelse, då dessa elevgrupper i de flesta fall inte alls torde påverka de stora utgiftsposterna administration, lokaler och inventarier. Svårigheter att göra kostnadsjämförelser kan uppstå med hänsyn till standardskillnader mellan kommunerna, varför ett bifall till framställningen enligt riksrevisionsverkets uppfattning även kan medföra krav på konstruktion av en ny ersättningsregel. Verket avstyrker därför den föreslagna ändringen.

Skolöverstyrelsen har för sin del intet att invända mot den föreslagna ändringen i bestämmelserna om interkommunal ersättning utan tillstyrker bifall till framställningen.

Departementschefen

Frågan om kommuns rätt till interkommunal ersättning för undervisningskostnaderna för elev i grundskola som vistas i annan kommun under sådana förhållanden att eleven utan att vara kyrkobokförd där likväl skall anses tillhöra elevområdet har länge varit föremål för diskussion och har tidigare vid flera tillfällen behandlats av riksdagen (prop. 1958: 93 s. 34, SU 1958: 89, rskr 1958: 214 samt 2LU 1966: 51). Att ersättningsskyldighet inte föreskrivits har motiverats med bl. a. att merkostnaderna för kommunerna var små, då statsbidrag utgår till en stor del av skolkostnaderna. Vidare har anförts att de praktiska olägenheterna att räkna fram och utkräva ersättningsbeloppen ansetts betydande i förhållande till beloppens storlek och deras ringa betydelse för den kommunala ekonomin.

Förslaget om ändring av skollagens bestämmelser om interkommunal ersättning för undervisningskostnader innebär endast en omfördelning av kostnaderna mellan kommunerna. Då en sådan omfördelning är ett starkt önskemål från kommunernas sida, finner jag skäl biträda förslaget. De administrativa svårigheterna att beräkna och debitera ersättningsbeloppen torde, såsom kommunförbundet framhållit, bli små. För att ge kommunerna möjlighet att i sina inkomst- och utgiftsstaterna ta hänsyn till dessa ersättningsregler bör de nya bestämmelserna träda i kraft den 1 juli 1973.

I detta sammanhang vill jag också behandla en fråga som rör tillättning av biträdespersonal m. m. inom grundskolan och gymnasieskolan. Enligt 9 § andra stycket a) skollagen skall skolstyrelsen ombesörja de angelägenheter avseende skolväsendet i kommunen, som är att hänföra till förvaltning och verkställighet och som inte ankommer på något annat organ. Motsvarande gäller enligt 20 c § skollagen i fråga om landstingskommuns utbildningsnämnd. Mot bakgrund av dessa bestämmelser föreskrivs i 17 kap. 55 § skolstadgan (1971: 235) att skolstyrelsen resp. utbildningsnämnden anställer annan personal vid grundskolan eller gymnasieskolan än skolledare, lärare, huvudlärare, institutionsföreståndare, skolläkare och skolsköterska, i den mån ej annat särskilt föreskrivits. I fråga om ledighet och vikariat m. m. finns en regel av i huvudsak samma innehåll i 18 kap. 9 § skolstadgan. Från Svenska kommunförbundet har framhållits att det f. n. inom kommuner och landstingskommuner pågår en utveckling mot en central personaladministration och att det därför vore värdefullt om kommuner och landstingskommuner gavs rätt att själva bestämma vilket organ

som skall ha till uppgift att besluta i förut angivna frågor. Skolöverstyrelsen har enligt vad jag inhämtat inte någon erinran häremot. Överstyrelsen framhåller dock vikten av att ledningen vid berörd skola ges tillfälle att yttra sig i frågor som rör anställning av sådan personal som skolledare och lärare skall ha kontakt med i undervisningsarbetet. För egen del anser jag att kommunerna själva bör få avgöra vilket organ som har att besluta om anställning av här avsedd personal och förordar därför att kommunfullmäktige resp. landsting ges nyss angivna bestämmanderätt.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) antaga inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till *lag om ändring i skollagen*,
- 2) godkänna vad jag förordar om anställning av viss personal vid grundskolan och gymnasieskolan, m. m.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten